

## قصہ اک طوطے دا

کسے سوداگر نے ایک سوہنا من موہنا طوطا پنجرے وچ قید کیتا ہو یا سی تے روز اوہدے نال مٹھیاں مٹھیاں گلاں کر کے من پر چاؤندا ہوندا سی۔ اک دیہاڑے سوداگر نے تجارت لئی ایران جان دا ارادہ کیتا تے اپنے سبھے نوکراں چاکراں توں چٹھیا پئی اوہ ایران توں اوہناں واسطے کیہ سوغات لیاوے۔ سبھ نے اپنی اپنی پسند دی سوغات دسی فیروہ طوطے ول آیا تے چٹھیا پئی اوہدے واسطے ایرانوں کیہ سوغات لیاوے؟

طوطے نے جواب دتا پی مینوں کسے شے دی لوڑ نہیں۔ تھیں، میرا اک کم کرنا اے پئی ایران وچ جتھے کدھرے تہاں توں طوطے نظر آؤن۔ اوہناں نوں میرا سلام دینا تے ایہہ سُنہیا اپڑانا اے پئی تہاڈا اک ساتھی طوطا پنجرے وچ قید اے۔ تھیں گھلیاں ہواواں وچ اڈدے تے آزادی دیاں موجاں مان دے او۔ اوہ وچارا تہاڈی یاد وچ دن رات رونداتے ہاواں بھر دا اے۔ ایہہ چنگی یاری اے پئی تہاں نوں اوہدیاں مصیبتاں دا بھوراوی احساس نہیں اوہدے لئی کوئی چاراکرو، کوئی آزادی دی راہ دکھاؤ۔

سوداگر نے طوطے نال وعدہ کیتا پئی اوہ ایران دے طوطیاں نوں اوہدا سُنہیا ضرور دیوے گاتے جے اوہناں نے کوئی جواب دیتا تے ضرور لیاوے گا۔ سوداگر تجارت کردا، مختلف شہراں وچوں لنگھدا، سفر دیاں منزلاں طے کردا، ہو یا ایران اپڑیا۔ اک جنگل وچوں اوہدا گزر ہو یا۔ اوس نے ویکھیا پئی بوہت سارے رنگ برنگے طوطے اک رکھ دیاں ٹہنیاں اُتے بیٹھے چہک رہے نیں کجھ پنجان نال ایک دو جے دے پر پھرول رہے نیں تے کجھ ہوا وچ اڈاریاں مار رہے نیں۔

سوداگروں اپنے طوطے دا سُنہیا یاد آگیا۔ اوس نے اپنا گھوڑا روکیا۔ تے اوہناں طوطیاں نوں اپنے قیدی طوطے دا سلام تے سُنہیا دتا۔ سُنہیا سُن کے سبھے طوطے چپ ہو گئے۔ اوہناں نوں ہوا وچ اڈناں چہکنا چہلاں کرنا تے گیت گاؤنا بھل گیا۔ غمگین ہو گئے تے اک دو جے ول بٹ بٹ تکن لگ پئے۔

قیدی طوطے دی فریاد سُن کے ایک طوطا کنٹن لگ پیا تے رکھ توں ڈگ کے مر گیا۔ سوداگروں ایس گل دا بڑا دکھ ہو یا پئی اوس نے ایویں اک طوطے دی جان لے لئی۔ جے اوس نوں پتا ہوندا پئی ایس طوطے نے سُنہیا سُن کے مر جانا ایس تے اوہ سُنہیا ای نہ دیندا۔ فیروہ اوس نوں خیال آیا پئی خورے ایہہ طوطا میرے طوطے دارشتے دار ہووے یاد نویں اک دو جے دے یار بلی ہون تے ایہناں وچکار گورھی محبت ہووے۔

بزرگ آکھدے نیں پئی مٹھوں نکلے لفظ چنگیاڑے وانگوں ہوندے نیں جیہڑے کسے دے من وچ بھانہ بھال دیندے نیں تے گھراں دے گھر ساڑے سواہ کر چھڈ دے نیں۔ ایس لئی سیانیاں نے آکھیا اے پئی بولن توں پہلاں سوچو۔ متاں تہاڈے مٹھوں نکلے ہوئے کجھ لفظ کسے دامن دُکھی نہ کر دیں۔ کسے وچکار جھگڑا کھڑا نہ کر دیں۔ کسے دی گلی تے جلی ساڑ نہ چھڈن ملک وچ فتنہ تے فساد دامو جب نہ بن جاوے۔ اوہ لوک کدے ظالم ہوندے نیں جیہڑے گلاں نال لوکاں دے دل پھٹڑ کر دیندے نیں تے اوہناں دے دلاں وچ نفرت،

تَعَصَّب تے حَسَد دابی بُودیندے نیں۔ کسے شاعر نے خُوب آکھیا اے:

جو بول زبانوں نکل گیا  
اوہ تیر کمانوں نکل گیا

سوداگر ایس واقعہ مگروں پچھتاؤندا تے مختلف شہراں وِچ تجارت کردا تے پھر دا پھر اندا رہیا۔ اوس نوں تجارت وِچ چوکھا فائدہ ہویا۔ اوس نے اپنے سارے نوکراں چاکراں واسطے سوغا تاں خریدیاں تے وطن نوں پریتا۔

اوس نے اوہ سوغا تاں اپنے نوکراں چاکراں نوں دتیاں۔ اوہ سبھے بوہت خوش ہوئے۔ فیراوہ طوطے دے پنجرے کول گیا۔ تے طوطے ساہمنے سارا واقعہ بیان کیتا نالے اپنی پریشانی تے پچھتاوے دا وی اظہار کیتا۔ پئی اوس سُنیہے پاروں اک طوطے دی ایویں جان چلی گئی۔

طوطے نے جدوں سُنیہ پئی اک طوطے نے اوہدا سُنیہا سُن کے تے کُتب کُتب کے جان دے دتی تے اوس نوں بوہت دُکھ ہویا۔ اوسے سے اوہ وی کُتیا تے دُگ کے مر گیا۔

سوداگر نے جدوں دیکھیا پئی اوہدا طوطا وی کُتب کُتب کے مر گیا اے تو بوہت دُکھی ہو گیا۔ آکھن لگا۔ پئی میں کُتاں کم عقل ہاں۔ مینوں ایہہ گل اپنے طوطے نوں دسی نہیں چاہیدی سی۔ افسوس۔ میں اپنی بیوقوفی نال دو پنچھیاں دی جان لے لئی۔ ایس لئی بزرگاں نے آکھیا اے پئی کدے اجیہی گل نہ کرو جیہدے نال کسے دا نقصان ہووے یا سُن نوں دُکھ ہووے۔

سوداگر نے افسوس کردے ہویاں پنجرہ کھولیا تے مرے ہوئے طوطے نوں کڈھ کے باہر سٹ دتا۔ اوہ طوطا اک دم اُٹھیا تے اڈ کے ساہمنے درخت اُتے جا بیٹھا۔ سوداگر حیران رہ گیا۔ پئی طوطا کوں زندہ ہو گیا اے؟ تے پچھن لگا۔

”اے طوطیا من موٹیا۔ ایہہ کیہ ماجرا اے پئی ایرانی طوطا تیرا سُنیہا سُن کے مر گیا تے توں اوہدی موت داسُن کے پہلاں مر گیا فیر زندہ ہو گیا۔ ایہہ ساریاں گلاں میری سمجھ توں باہر نیں۔“

طوطے نے جواب دتا۔ ”اے سوداگر! سب توں پہلاں تیرا بوہت بوہت شکریہ۔ پئی توں مینوں ایس قید توں آزاد کیتا۔ آزادی توں وڈی کوئی نعمت نہیں۔ ہُن میں اپنے وطن نوں پرت جاواں گاتے وطن دیاں آزاد فضاواں تے گھلیاں ہو اواں وِچ اڈاں گاتے موجدان ماناں گا۔“

دوجی گل ایہہ وے پئی میں اپنے وطن دے طوطیاں نوں سُنیہا گھلیا سی۔ پئی اوہ مینوں قید وچوں نکلن دی کوئی ترکیب دسن تے اک سیانا طوطا کُتیا تے دُگ کے مر گیا۔ اوہ مر یا نہیں سی سگوں اوس نے قید وچوں آزادی حاصل کرن دا طریقہ مینوں دسیا سی۔ میں اوہدی رمز نوں سمجھ گیا تے اوہ طریقہ اختیار کر کے آزادی حاصل کر لئی۔ عقلمنداں لئی اشارہ ای کافی ہوندا اے تے بیوقوف لوک ہتھ آئی دولت نوں اپنی بے وقوفی پاروں گواہندے نیں۔“

(مثنوی مولانا روم دفتر اوّل توں ماخوذ)

## مشق

- 1- طوطے نے سوداگر ہتھ ایران دے طوطیاں نوں کیہ سُنہا گھلیا؟
- 2- قیدی طوطے داسُنہا سُن کے ایران دے طوطیاں اُتے کیہ اثر ہو یا؟
- 3- مُونہوں گل سوچ سمجھ کے کیوں کڈھنی چاہیدی اے؟
- 4- ایس سبق توں کیہ اخلاقی نتیجہ نکل دا اے؟
- 5- طوطے نوں پنجرے وچ رہ کے چوری کھانیاں ہو یاں وی کیوں گھاٹ محسوس ہوندی سی؟